

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І
ТОРГІВЛІ»**

Кафедра менеджменту

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни
Антикризове управління в сфері туризму

для студентів спеціальності 242 «Туризм»
ступеня магістра

Полтава 2016

Автори: Лозова О.В. к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавського університету економіки і торгівлі»

Рецензенти: Черниш І.В.. д.е.н., доцент кафедри туризму і адміністрування Полтавського національного технічного університету ім. Ю.Кондратюка
Дорофєєв О.В. к.е.н. доцент кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту

УЗГОДЖЕНО

Голова науково-методичної групи зі спеціальності напряму «Туризм»

СХВАЛЕНО

Голова науково-методичної ради ПУЕТ

Вступ

Тенденції до зростання обсягів туристичних послуг актуалізують питання дослідження специфіки організації туристичної діяльності з метою забезпечення ефективної стратегії розвитку туристичного підприємства для утримання існуючих ринкових позицій та отримання додаткових конкурентних переваг. При цьому на перший план виходить проблема забезпечення підприємства релевантною системою управління, котра б враховувала можливість настання непередбачуваних кризових ситуацій та містила елементи превентивного захисту від їх негативного впливу.

Таким чином, формування антикризового механізму управління туристичним підприємством є важливою складовою системи управління підприємством. Він є своєрідним індикатором стійкості підприємства до можливих негативних змін підприємницького середовища, а тому повинен бути гнучкою, інтегрованою, відкритою системою, яка охоплює інструменти та методи, за допомогою яких забезпечується життєздатність підприємства.

Поглиблені знання про сучасні методи антикризового управління в сфері туризму дасть змогу одержати студентам кваліфіковану освіту, допоможе їм формувати власні погляди для ефективного вирішення як сучасних, так і майбутніх проблем, саме тому дисципліна «Антикризове управління в сфері туризму» є необхідною при забезпеченні підготовки студентів спеціальності 8.14010301 «Туризмознавство», спеціалізації «Туристична діяльність».

Основними формами вивчення дисципліни і проведення поточного і проміжного контролю є: лекції, практичні заняття, самостійна робота, науково-дослідна робота з розробки програми антикризового управління

туристичного підприємства, тестування, аналіз ситуацій, ділові та дидактичні ігри, складання кросвордів, наукові семінари, реферативні читання тощо.

Метою вивчення курсу «Антикризове управління в сфері туризму» є поглиблене розкриття уявлення про сучасні методи антикризового управління в сфері туризму на підставі вивчення досвіду розвинутих країн світу та накопиченого досвіду подолання криз в національній економіці України, а також формування комплексу навичок розробки, обґрунтування і прийняття управлінських рішень з виявлення, локалізації та ліквідації кризових процесів на підприємстві.

Предметом вивчення курсу «Антикризове управління в сфері туризму» є методологічні та теоретико-методичні основи управління діяльністю суб'єктів господарювання в кризових ситуаціях..

Об'єктом курсу «Антикризове управління в сфері туризму» є процес дослідження сучасних методів антикризового управління в сфері туризму.

Мета і завдання курсу «Антикризове управління в сфері туризму» передбачає теоретичну підготовку студентів із питань:

формування чіткого уявлення про природу кризових явищ: класифікація та циклічність;

розкриття сутності життєвого циклу підприємства та стійкості його розвитку;

ознайомлення з заходами державного антикризового регулювання;

вивчення особливостей антикризового управління в сфері туризму;

діагностувати виникнення і розвитку кризового процесу в туризмі;

розкриття сутності стратегії і тактики антикризового управління в туризмі;

вивчення особливостей кадрового менеджменту в кризових ситуаціях;

ознайомлення з методами антикризового управління в сфері туризму: банкрутство, ліквідація та санація;

дослідження технології антикризового управління на туристичних підприємствах;

вивчення особливостей оцінки ризиків в антикризовому управлінні.

У результаті вивчення курсу «Антикризове управління в сфері туризму» майбутній фахівець повинен:

знати:

особливості антикризового управління туристичним підприємством та розробка механізму реалізації основних інструментів антикризового управління шляхом формування та обґрунтування антикризової стратегії розвитку туристичного підприємства.

Освоєння цих знань є умовою підготовки висококваліфікованих магістрів;

вміти:

виявляти тенденції змін зовнішнього середовища і прогнозувати їх розвиток;

виявляти та аналізувати проблемні сфери діяльності підприємства і чинники його розвитку;

діагностувати масштаби та напрями розвитку кризових процесів в туристичній сфері;

проекувати і організовувати діяльність систем антикризового управління підприємством;

оцінювати потенціал виживання туристичного підприємства;

розробляти та реалізовувати антикризові програми і проекти;

проводити антикризовий моніторинг стану туристичного підприємства;

виявляти і забезпечувати розв'язання конфліктних ситуацій на підприємстві;

визначати ефективність функціонування системи антикризового управління.

Вивчення дисципліни «Антикризове управління в сфері туризму» базується на знанні циклу загальноосвітніх і загальнонаукових дисциплін, мікроекономіки, економіки підприємства, фінанси підприємства та фінансовий менеджмент, потенціал підприємства, стратегія підприємства, а також на знаннях і уміннях, отриманих слухачами в процесі проходження навчальних і виробничих практик.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Кризові явища: класифікація та циклічність. Життєвий цикл підприємства та стійкість його розвитку

Загальні поняття про кризу і кризові явища. Причини виникнення кризи. Типологія кризових явищ. Види криз. Класифікація організаційних криз. Причини організаційних криз. Суть і причини появи економічних криз. Циклічність економічних криз. Фази циклу і їх прояв. Види економічних криз. Взаємозв'язок технічних та економічних кризових явищ. Концепція життєвого циклу підприємства. Циклічність розвитку підприємства. Причини виникнення криз на етапах життєвого циклу підприємства. Поняття стійкості і її види. Стійкість підприємства і кризи.

Тема 2. Заходи державного антикризового регулювання

Зовнішні та внутрішні загрози. Наслідки кризових явищ. Можливість криз і антикризове управління. Державні цикли і кризи. Державне регулювання кризовими явищами. Макросередовище і державне втручання. Вплив макроекономічних проблем на

підприємства. Попередження кризових ситуацій на економічно і соціально значущих підприємствах. Державне регулювання процесів санації економіки.

Тема 3. Сутність та особливості антикризового управління в сфері туризму

Сутність антикризового управління в сфері туризму. Особливості антикризового управління в сфері туризму України. Зарубіжний досвід антикризового управління туристичного бізнесу. Міжнародні стратегії сталого розвитку в індустрії туризму. Механізми та фактори стабілізації в індустрії туризму.

Тема 4. Діагностика виникнення і розвитку кризового процесу в туризмі

Сутність діагностики кризи розвитку підприємства в сфері туризму. Завдання діагностики кризи розвитку підприємства в сфері туризму. Інформаційне забезпечення діагностики кризового процесу. Методичне забезпечення діагностики кризового процесу. Етапи діагностики кризового процесу. Методи діагностики кризи. Особливості прогнозування і планування в антикризовому управлінні. Оцінювання симптомів розвитку кризових ситуацій.

Тема 5. Стратегія і тактика антикризового управління в туризмі

Значення стратегії в антикризовому управлінні. Послідовність розробки антикризових заходів. Інноваційно-інвестиційна політика в системі антикризового управління. Інновації і механізми підвищення антикризової стійкості. Управління маркетинговою стратегією в період фінансового оздоровлення підприємства. Концептуальна модель безупинного стратегічного планування.

Тема 6. Банкрутство, ліквідація та санація як методи антикризового управління в сфері туризму

Сутність банкрутства. Форми банкрутства. Економічні наслідки банкрутства. Законодавство України про банкрутство. Поняття про санацію підприємства. Форми санації. Ліквідація збанкрутілих підприємств. Заходи щодо виявлення та запобігання банкрутству. Відповідальність за правопорушення, пов'язані з банкрутством.

Тема 7. Особливості кадрового менеджменту в кризових ситуаціях

Сутність формування кадрового антикризового потенціалу на підприємстві. Особливість формування кадрового антикризового потенціалу на підприємстві. Антикризова кадрова політика на підприємстві. Формування антикризових груп. Стимулювання і мотивація ефективності праці працівників. Аналіз структури персоналу підприємства. Система антикризового управління персоналом.

Тема 8. Технологія антикризового управління на туристичних підприємствах

Технологія антикризового управління. Система раннього упередження і реагування. Організація внутрішньогосподарського антикризового механізму. Функції Державного департаменту з питань банкрутства.

Тема 9. Ризики в антикризовому управлінні

Поняття про ризики. Види ризиків. Управління ризиками. Резервування і управління запасами з урахуванням ризику. Страхування ризиків. Місце страхування в управлінні ризиками.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Із змінами і доповненнями від 30 червня 1999 р. № 784-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 42-43. – Ст. 378.

2. Банкрутство в Україні. Сборник нормативних актів / Ананченко А.Е. и др. – Х.: Ескада. – 2001. – 296 с.

3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 №14 зі змінами і доповненнями.

4. Методика аналізу фінансового стану підприємств, організацій. – Затверджено Наказом Міністерства економіки України, 2006.

5. Методика розробки планів реструктуризації державних підприємств та організацій. Затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 73 від 2 червня 1997 р. // Методичні матеріали: Зб. – 1997. – С. 30-43. – (Б-ка журналу «Вісник податкової служби України»).

6. Методика складання бізнес-планів. Затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 56 від 21 квітня 1997 р. / / Методичні матеріали: Зб. – 1997. – С. 23-29. – (Б-ка журналу «Вісник податкової служби України»).

7. Методичні вказівки щодо проведення реструктуризації державних підприємств: Наказ Міністерства економіки від 23.01.1998 р. № 9 / / Офіційний вісник України. – 1998. – № 12. – Ст. 475.

8. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи

доведення до банкрутства : Наказ міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. № 10 // Банкрутство в Україні. Сб. норм. актів / Ананченко А.Е., Арсирій Е.А., Гуртовой В.В. – Харків : Еспада, 2001. – С. 250-261.

9. Постанова Кабінету міністрів України і Національного банку України «Про затвердження антикризових заходів фінансової стабілізації» від 10 вересня 1998 р. № 1413 із змінами і доповненнями, внесеними Постановою Кабінету міністрів і Національного банку України від 14 вересня 1998 р. № 1425, Постановою Кабінету міністрів від 18 вересня 1998 р. № 1461 // Моніторинг інвестиційної діяльності в Україні. – 1998. – № 4. – С. 37-48.

10. Антикризове управління [Текст] : учеб. / под ред. Э. М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 423 с.

11. Антикризове фінансове управління підприємством [Текст] : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.

12. Василенко, В. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посібник / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.

13. Кривов'язюк, І. В. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посібник / І. В. Кривов'язюк. – К. : Кондор, 2008 – 374 с.

14. Лігоненко, Л. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : підручник / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.

15. Терещенко, О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : навч. посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.

16. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева; вид. третє, перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 531 с.

17. Чернявский, А. Д. Антикризисное управление [Текст] : учеб. Пособие / А. Д. Чернявский. – К. : МАУП, 2000. – 208 с. 10

Додаткова

1. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління [Текст] / Т. С. Клебанова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін.; за ред. О. В. Мозенкова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 272 с.

2. Баринов, В. А. Антикризисное управление [Текст] : учеб. пособие / В. А. Баринов. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – 520 с.

3. Гайдук, С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств [Текст] / С. В. Гайдук. – Х. : Екограф, 2004. – 35с.

4. Забродский, В. А. Оценка финансовой устойчивости производственно- экономических систем [Текст] / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Харьков : Бизнес Информ, 2000. – 82 с.

5. Кизим, Н. А. Финансовый анализ [Текст] : учеб. пособие / Н. А. Кизим, В. В. Ивахненко; Харьк. нац. экон. ун-т. – Х. : ИНЖЭК, 2005. – 245с.

6. Мних, Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Є. В. Мних; вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.

7. Родионова, Н. В. Антикризисный менеджмент [Текст] : учеб. пособие для вузов / Н. В. Родионова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.

8. Савчук, Л. М. Діагностика фінансового забезпечення в процесі управління підприємством [Текст] / Л. М. Савчук, І. Г. Сокиринська. – Дніпропетровськ : Зоря, 2005. – 128с.

9. Тридід, О. М. Методичні рекомендації щодо аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства [Текст] / О.

М. Тридід, К. В. Орехова; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 24с.

10. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.